

ต้นพระศรีมหาโพธิในวัดพุทธคยา
เมืองกายา (Gaya) เชื่อกันว่าเป็นสถานที่
ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสรู้

เหตุใด ชาวอินเดียจึงบูชา ต้นไม้?

“อะแอ้ม อะแอ้ม...นะโม นะโม นะโม เจริญพรท่านสาธุชนทั้งหลาย บัดนี้ ได้เวลาตื่นจากความง่วงเหงาหาวนอนแล้ว จงพากันตั้งสวดประสาทเป็นพานทอง รองรับพระสัทธรรมเทศนาที่อาตมาจะได้นำมาแสดงอรรถาธิบายขยายให้แจ่มแจ้ง ตามเส้นทางบุญ ณ โอกาสบัดนี้”

“โอ้ว...โอ้ยหา พระเทศน์อีกแล้วอะ” (เสียงโยมสองคนที่นั่งเฝ้าข้างหลัง สนนากัน)

“ก็ดูสิเธอ?”

“อะไรอีกละคุณเจ้า?”

“ก็ท่านพระธรรมวิทยากรนะสิ พอรดสตาร์ตปั๊บ ท่านก็จับไม้คัมป์ ไม่ปล่อยโอกาสให้กิเลสลอยนวลเลยนะ ฟังท่านมาหลายวัน ความดันกิเลส

ก็ชักจะต่ำลงเรื่อยๆ หายไปทีละตัวแล้วนะ มีหวังก่อนกลับไทยแลนด์แดนสยาม มีโอกาสบรรลุถึงนิพพานแน่”

“นี่เธอ! ฟังอยู่หรือเปล่าจ๊ะ?”

“อะไรอีกละจ๊ะ?” (ลือนิ สะกิดถามอยู่ได้ อ้าวจะนอน...เหอๆ สถานการณ์เริ่มเคอร์ฟิว)

“เออๆๆ ก็นอนไปสิวะ อาตมา (อ้าว...แย่งขึ้นพระอีก) อ้อ...ขอภัยใช้ศัพท์ผิด คือว่าเดี๋ยวจะเล่าให้ฟังนะ ฟังได้ก็ฟัง ฟังไม่ได้ก็ฟัง ว่ากันตรงๆ นะ ตั้งแต่อ้าวเกิดมายังไม่เคยฟังพระที่เทศน์มาราธอนถึงขนาดนี้เลย ท่านเทศน์วันละ ๕-๘ ชั่วโมง บางครั้งถ้ารถติดโดยหาสาเหตุไม่ได้ พระวิทยากรท่านก็เทศน์เป็นสิบๆ ชั่วโมงเชียวหนา ท่านก็เทศน์ไปเรื่อยๆ โยมก็ฟังไปเรื่อยๆ พระธรรมวิทยากรในอินเดียพูด (เทศน์) มากจริงๆ เธอว่าเปล่า?” (เนอะ...ยังหาแนวร่วมอีก)

“ก็เธอหันไปมองดูคนข้างหลังสิ”

“ว้าว...Oh! My Buddha”

ไอ้โห...พระพุทธรูปเจ้าช่วย นี่หรือคือชาวพุทธไทย ไม่มีใครหลับเลย ตาโล่ปึ้งๆ แต่ละคนนั่งอมยิ้มแก้มปริยิ้มใจอิมบุญกันถ้วนทั่ว นั่งพิจารณาธรรมส่งกระแสจิต ตั้งใจฟังธรรมกันทั้งโรงดาตาคารธรรมศาลาเลยแหละ

“ทำไ้ได้นะโยม...เสียสวดงค์ตั้งหลายหมื่นซื้อตัวการบินไทยมาฟังเทศน์ตั้งไกลโพนทะเลแล้วนิ ครั้นจะมานั่งบนกับบรรยากาศรอบข้างก็เสียผลประโยชน์เปล่า มาแล้วยังดึกว่าไม่มา ยังไงๆ ก็ต้องเก็บเสียบัญญพุกำไร กุศลกลับบ้านดีกว่าเป็นไหนๆ” (เสียงสนทนาธรรมปนเสียงบ่นระหว่างผู้แสวงบุญก็จบลง)

“อะแหม่ อะแหม่ นะโม นะโม สู้สู้สัง ลกเต ปัญญัง ฟังดีๆ ก็มีวิตามินทางปัญญาเป็นอาหารสมองนะโยม...ปิดหูซ้ายขวา ปิดตาสองข้าง ปิดปากเสียบ้าง นั่งนอนให้สบายนะจ๊ะ”

เอ๊ย...มาอีกแล้ว อาร์ตตัวพระของแท้...ลีลาบรรยายขึ้นเทพตัวจริง เสียงจริง กระแอมส่งสัญญาณให้เข้าสู่สถานการณ์สงบแล้ว แวบๆๆ...นั่นเข้าทรงฟังธรรมต่อละกันเนอะ ต้องเคารพในธรรมซะหน่อย...ไม้นั่นโดนตุ

กำลังจะบรรยายได้บรรยายกาศอยู่ดีๆ ก็มีคำถามอีกละ

“ท่านๆ ทำไมต้นไม้สองข้างทางตายแล้ว เขกไม่ตัดคะ? แล้วเขาก็ชะๆๆ จนเอวไม้กั้วทำท่าว่าจะล้ม เออๆๆ ไซ้ๆๆ สงสัยเขาต้องเชื่อเรื่องผีหรือเทวดาประจำต้นไม้แน่ๆ เลย (ตกลงจะถามหรือจะตอบเองล่ะโยม)

“ท่านๆ ทำไมต้นไม้ในอินเดียมีแต่ต้นแก่ๆ ใบดกปกหนา ต้นใหญ่ๆ? บรียยย...น่ากลัวทั้งนั้นเลยละ”

“ก็นั่นละสิ...ถ้าเป็นบ้านไทยเราละ ป่านี่ไปนั่งชูต้นไม้ขอหวยซะแล้ว”

งานเข้าแล้วมัยยะโยม ปรีโตโมสธรรม (เสียงจากคนอื่น) แ่ววยิงคำถามตามมาเป็นชุดๆ จากผู้อยากรู้ใคร่สดับรับคำเฉลย

“หยุดดด...Stop it now”

“โยมไม่ต้องถามแล้ว อาตมาจะเล่าให้ฟังละกัน เอ้อ...พอกันทีสำหรับธรรมที่จะบรรยาย เอ้า...Where where is where where แล้ว ขอยยายกระทุ้เล่าสู่กันฟังต่อละโยม”

“ก็เรื่องต้นไม้สองข้างถนนเป็นเหตุให้เกิดข้อสงสัยว่าทำไมเขาถึงต้นไม้แห้งยืนตายทั้งเป็น? เป็นเพราะพระพรหมสาวหรือเทวดาแข่งกันแน่? ในเรื่องนี้นะโยม ชาวฮินดูเขาบูชาสักการะต้นไม้ ถือเป็นเรื่องสำคัญทีเดียวเชียวแหละ เพราะเขาเชื่อว่า ต้นไม้นั้นเป็นบาทฐานแห่งชีวิต ตามตำราที่เขาว่าต่อๆ กันมาว่า...ดังนี้

“ในคัมภีร์ปุราณะได้กล่าวถึงคุณประโยชน์และความศักดิ์สิทธิ์ของต้นไม้ไว้มากมาย เช่น การให้ความสำคัญและกราบไหว้บูชาต้นไม้ นั่นถือว่าเป็นการปฏิบัติต่อเทวดา ต้องนับถือต้นไม้เหมือนสมาชิกในครอบครัว แล้วยังเชื่อกันว่าต้นไม้เป็นสิ่งมีชีวิต ถือกำเนิดใหม่อันเนื่องมาจากผลของการกระทำแต่ชาติปางก่อน

“ในคัมภีร์ฮินดูศาสตร์เชื่อว่า เมื่อปลูกต้นไม้ ต้องคอยดูแลเอาใจใส่อย่างดี เพราะจะทำให้ต้นไม้ที่นั่นกลับชาติมาเกิดเป็นบุตรอีก ผู้ที่ให้ต้นไม้เป็นทาน ถือว่าเป็นที่รักของเทวดา ต้นไม้เป็นดั่งร่มป้องกันแดดฝน ปกป้องและเป็นที่พักแก่ผู้ต้องการ เป็นที่พักพิงแก่คนทั้งหลาย เช่น พระฤๅษี มุนี ชีโวร ตลอดถึง

นักเดินทาง อีกทั้งการรดน้ำต้นไม้จะเป็นที่รักของบรรพบุรุษ ผู้มอบดอกไม้
จะประสบความสำเร็จมั่งคั่งร่ำรวย

“ในคัมภีร์ฤคเวทระบุว่า การรังแกสัตว์หรือการฆ่าสัตว์โดยการบีบคอ
ให้ตายไม่เลวร้ายเท่ากับการตัดหรือทำลายต้นไม้ เพราะต้นไม้ให้ที่พึ่งแก่สัตว์
จำนวนมาก และสิ่งมีชีวิตต่างๆ ในคัมภีร์มนุสมฤตียังย้ำอีกว่า ต้นไม้นั้นเกิด
จากผลกรรมแต่ชาติปางก่อน ต้นไม้เป็นสิ่งมีชีวิต ไร้สุข ทุกข์ พระเจ้าสร้าง
ต้นไม้เพื่อความผาสุกของสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย ต้นไม้दानลมและแดดเพื่อปกป้อง
ผู้ที่พักพิง ต้นไม้ให้ที่พึ่งแก่คนและแมลงตัวน้อยตัวใหญ่อย่างถ้วนทั่ว

“อะฮัมมึม อัมมึม คอแห่งแล้วละโยม วันนี้เสียงไม่ค่อยจะดีสักเท่าไรนัก
เพราะเมื่อวานเย็นถือไม้คเทศน์หลายชั่วโมง ทำท่าว่าจะปวดแขนแน่ ๆ (งง?...
เสียงไม่ดีเพราะเจ็บแขน เกี้ยวไรกัน...ฮาๆๆ)

“มาถึง ณ ตรงนี้ เห็นท่าว่าจะลงจากเบาะธรรมาสน์แล้ว ก็ขอเทศน์
แถมต่ออีกสักหน่อยพอเป็นเครื่องจี้มาอาหารสมองละกันนะโยม

“ว่ากันว่าในช่วงวันวตสาวิตรี หญิงชาวฮินดูเขาจะกระทำกุศลพลี
บูชาต้นไม้ วันอังคารบูชาดันกล้วย ใบกล้วยนั้นถือเป็นสิ่งที่สะอาดบริสุทธิ์ ตอน
กลางคืนจะทำการบูชาต้นไม้ปรีชาติ (ราชินีแห่งรัตติกาล) ส่วนบูชาต้นไม้โคนัน
ก็เพื่อขจัดทุกข์โศกโรคภัยทั้งหลาย หญิงสาวชาวฮินดูมักเวียนรอบต้นไม้ เพื่อ
ขอความสุขสิริมงคลในชีวิตสมรส เปลือกและใบมะม่วงนิยมนำมาประกอบพิธี
การทางศาสนา ส่วนการบูชาโยม ผู้หญิงที่เอาด้ายผูกรอบต้นไม้ (คล้ายกับ
บวชต้นไม้) พร้อมทั้งรดน้ำพรวนดิน จะสมหวังในเรื่องบุตร บางพวกก็ถือ
ต้นกะเพราเป็นต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ประจำชีวิตด้วย

“นี่แหละโยมท่านทั้งหลาย ชาวฮินดูเขาให้ความสำคัญต่อ
สิ่งแวดล้อม มองความคิดเขาแล้วย้อนมาสู่ความจริงสิ ชีวิตพระพุทธเจ้าของ
พวกเราเนะ ต้องเกิดกลางดอน นอนกลางดิน กินกลางทราย ตายกลางป่า”

“หลังจากพระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้วในสัปดาห์ที่ ๒ พระองค์ท่านยืนเพ่ง
มองดูต้นพระศรีมหาโพธิ์ถึง ๗ วันเขี้ยวนา พระองค์ต้องการสอนพวกเรา
ให้ดูแลสิ่งแวดล้อมให้ดี อย่าได้ตัดทำลายทิ้ง ทุกสิ่งต้องอาศัยกัน ต้นไม้ให้ร่มเงา

เหล่าผู้ศรัทธาชาวอินเดียและชาติต่างๆ มาสักการะต้นพระศรีมหาโพธิ์

ผลิติดอกซิเจนไปรยปรายถ่ายเทเป็นอากาศบริสุทธิ์ให้พวกเราสูดดม ต้นไม้
ทุกชนิดล้วนมากค่ามหาศาล นำไปดัดมันเป็นยารักษาสารพัดโรคจะจัด
นักแล ยิ่งปัจจุบันมนุษย์ให้ความสำคัญต่อภาวะโลกร้อน เราก็ต้องปลูกป่า
ให้เขียวสดเป็นการลดมลภาวะโลกร้อนสู่โลกเย็น ก็น่าจะมีประโยชน์ไม่น้อย
ทีเดียว อีกอย่าง ต้นไม้เขาก็มีชีวิต เขาก็มีชีวิต ถึงแม้ต้นไม้พูดไม่ได้ มันก็สอน
ธรรมคนเราได้นะ

“หันไปดูบ้านพุทธเมืองไทยสิ ตามต้นไม้ใหญ่น้อยยังมีคนนำผ้าแดง
ผ้าสีไปผูกให้รุกขเทวดาคุ้มครอง ชูดเปลือกไม้ขอหอย บนบานเช่นสรวง
สะเดาะเคราะห์ ล้างชวย โชคดีร้ายวักกันก็มาก บางสถานที่ก็นำไม้ไปค้าไม้ใหญ่
ไม่ให้หักโค่นล้มเป็นสื่อสอน เป็นศูนย์รวมใจในชุมชน เพื่อว่าต้นไม้จะเป็นที่พัก
ทางจิต ที่พึ่งทางใจ และรุกขเทวดาจะได้คำคุณแผ่บุญค้อมครองบ้าง

“บางที่ทั้งในวัดบ้านและวัดป่า พระท่านยังเขียนคำคิดคำคมติดตาม
ต้นไม้ก็มีนะ เพราะอะไร?

“เพราะพระเทศน์ที่ไร โยมก็พากันปิดหู พระชี้ให้ดู โยมก็พากันปิดตา
พระจะให้ปัญญาก็พากันปิดใจ หนึ่กันซึ่งๆ หน้าซะนี่ สุดท้าย ก็เลยเหลือแต่
หลวงพ่อดันโพธิ์ หลวงพ่อดันไทร หลวงพ่อดันตะเคียนแสดงธรรมแทนพระองค์
เป็นๆ ต่อไปโยมก็พากันใส่บาตรทำบุญสร้างกุศลส่งถึงบรรพบุรุษผ่านต้นไม้
เหล่านี้ละกัน

“เรื่องเหล่านี้ปัจจุบันก็มีปรากฏให้เห็นเยอะแยะ ความสำคัญของการ
ปลูกป่ารักษาต้นไม้ นั่น พระพุทธเจ้าตรัสสอนอย่างน่าฟังน่านำไปปฏิบัติ
ในวนโรปสูตรว่า

“ชนเหล่าใดปลูกสวนอันน่ารื่นรมย์ ปลูกป่า สร้างสะพาน ชูดสระน้ำ
บ่อน้ำ และให้ที่อยู่อาศัย บุญย่อมเจริญแก่ชนเหล่านั้น ทั้งกลางวันและกลางคืน
ตลอดกาลทุกเมื่อ ชนเหล่านั้น ดำรงอยู่ในธรรม สมบูรณ์ด้วยศีลแล้ว ย่อมไป
สู่สวรรค์อย่างแน่นอน

“สาธุ สาธุ สาธุ อนุโมทามิ Well done! Well done! Well done!
รุกขปฐกาถา ว่าด้วยเรื่องการบูชาต้นไม้ก็จบลงด้วยประการฉะนี้แลฯ

“โยมมม...ฟังอยู่หรือเปล่า?”

“ฟังงคะ”

ขณะที่ผู้แสวงบุญกำลังนั่งฟังเรื่องการบูชาต้นไม้ โยมก็พลอยส่งสายตาส่องหาต้นไม้เพลินๆ อย่างหลงลืมเรื่องความทุกข์ที่ถูกคุมขังนั่งในรถรตพีแวกก็วิ่งหลบตลบฝุ่นปุ่เลงๆๆ ยังกะรถขายไอ้กราขบุรี อาบังโซเฟอร์หนวดงามก็หักรถหลบซ้ายเบรกรขวา คนนั่งข้างหน้าก็กระแทก คนนั่งหลังก็กระเทือน ทั้งลมล่างลมบนขึ้นลงบ่อยจนหาช่องออกไม่ได้ ก็เลยเบ่งลมแบ่งๆ กันสูดดมอากาศบริสุทธิ์กันถ้วนทั่ว (ฮา)

ส่วนดับใต้พิงเปลี่ยนขั้วมั่วไปหมด เสียงแตรเสียงสังข์ก็สนั่นป่วนหู ปานว่า จุดประต็ดฉลองปีใหม่ที่ใกล้จะมาถึงซะงั้น นี่แหละหนาเขาว่า ‘มาอินเดียแล้วได้ขึ้นสวรรค์ลงนรกทันตาเห็นจริงจริง’

เรื่องก็พลันจบแบบ Happy Ending

สังคมอินเดียยังแบ่งชนชั้นวรรณะมาจนปัจจุบัน คนในวรรณะต่ำมักเป็นผู้ยากไร้

ทำไมในสังคมอินเดีย จึงเต็มไปด้วย ความเชื่อเรื่องวรรณะ?

มาร์ก ทเวน นักประพันธ์เรื่องนามชาวอเมริกัน แสดงทัศนคติเกี่ยวกับอินเดียอย่างน่าพิงว่า ‘เก๋ากว่าประวัติศาสตร์ เก๋กว่าประเพณี กระทั่งตำนานไหนๆ ก็ยังนานไม่เท่า เอาทั้งหมดนั้นมาเพิ่มเป็นสองเท่า แล้วเอามารวมกัน...นั่นคืออินเดีย’

การที่คนทั้งหลายมาดินแดนภารตะแห่งนี้มีอยู่ ๒ ประเด็นหลัก คือ

๑. มาแสวงหา ก็คือมาแสวงหาสิ่งที่ไม่เคยเห็น แปลกๆ ใหม่ๆ มีเอกลักษณ์เฉพาะที่ไม่เหมือนใครในโลก ทั้งสภาพสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ภาษา อาหารการกิน สถานที่ท่องเที่ยวมากมาย รวมไปถึงความเป็นอยู่ของผู้คนที่หลากหลายซึ่งรวมที่สุดของที่สุดไว้ ณ ผืนปฐพีภารตภูมิ รอให้ผู้มาเยี่ยมเยือนนำไปสาธยายกล่าวเล่าแจ้งชนิด ๕ คิน ๗ วันมิจบสิ้น

๒. มาแสงให้ คือ มาแสงหาความสุขทางใจตามสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า เป็นการเพิ่มเติมกำไรชีวิต การมาอินเดียสิ่งหนึ่งที่ก่อให้เกิดความสุขแบบแสงให้ ก็ด้วยตา ดู หู ฟัง สมองคิด จิตใจจดจ่อ ก่อให้เกิดปัญญาจากประสบการณ์ตรง...นี่แหละคือการแสวงบุญภายนอกสู่ภายในอย่างแจ่มแจ้งด้วยความปิติสุขใจไม่มีวันลืม

คราวนี้ก็เช่นกันแหละโยมท่านทั้งหลาย นี่กว่าจะรอดพ้นจากมูมมองส่องอินเดียแบบ ปริศนาภรตนะฯ แล้ว หลังจากทำภารกิจ 'Toilet breaks' เสร็จกลับขึ้นรถแล้ว อุบาสกนามกระตือรือร้นในวงการนักการเมืองประเทศนาคามไว้วา

“ท่านมหาครับ...ช่วยอธิบายว่า วรรณะหรือการแบ่งแยกสียังมียอยู่ในสังคมของชาวภารตหรือไม่ครับ? ขอฟังสักหน่อยนะครับ”

“เอ...โยม ถ้าพูดเรื่องนี้จะดีหรือ? เพราะวรรณะแปลว่าสี ซึ่งกำลังยึดติดขั้วรออยู่นะ อาตมากระวังเหมือนกัน เดียวจะหาว่าเล่นสีอีก จะสีอะไรก็ช่างเถอะนะโยม อาตมาขอเล่าประเด็นสำคัญ แต่อาจจะออกไปแนววิชาการนิดนึง เพื่อให้เห็นภาพของระบบวรรณะในสังคมอินเดีย”

แนวความคิดหลักของศาสนาฮินดู

หากเราจะศึกษาฮินดูสินธุธรรมและหลักการดำเนินชีวิตของชนอินเดียว่าเก่าแก่ มีความเป็นมาอย่างไร คงจะยืดยาวจากต้นไปไม่ถึงปลายแน่ๆ ผู้เขียนขอแสดงแนวความคิดหลักย่อ ๔ ประเด็น ดังนี้

๑. ศาสนาฮินดูเกิดในประเทศอินเดียเมื่อประมาณ ๑,๐๐๐ ปี ก่อนพุทธศักราช เป็นศาสนาที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดในโลก เจ้าลัทธิหรือผู้แต่งตำรา มีทั้งหมด ๑๙ ท่าน สิ่งเคารพสูงสุด ๓ อย่างของศาสนาฮินดู เรียกว่า ตริมูรติ ได้แก่ มหาเทพ ๓ องค์ คือ พระพรหม พระนารายณ์ และพระศิวะ

๒. คัมภีร์ในศาสนาฮินดูแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ ศรุติ ได้แก่ คัมภีร์พระเวททั้ง ๔ ได้แก่ ฤคเวท ยชุรเวท สามเวท และอถรรพเวท สมฤติ เป็นคัมภีร์ชั้นสอง เป็นสิ่งที่ถ่ายทอดสืบกันมา มีการแต่งตำราประกอบขึ้นเพื่อช่วยสนับสนุนในการศึกษาคัมภีร์พระเวท เรียกว่า คัมภีร์เวททางคศาสตร์

๓. หลักคำสอนของศาสนาฮินดูที่สำคัญมีอยู่ ๓ ประการคือ หลักอาศรม ๔ หลักปรมาตมัน และหลักโมกษะซึ่งถือว่าเป็นหลักความดีสูงสุดในศาสนา และในศาสนาฮินดูมีจุดหมายสูงสุดของชีวิต คือ ความกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพระพรหมหรือปรมาตมัน

๔. ศาสนาฮินดูมีสัญลักษณ์ คือ เครื่องหมายอักษรเทวนาครี เรียกว่า ‘โอม’ และมีนิกายอยู่มากมาย นิกายสำคัญและที่มีผู้นับถือเป็นจำนวนมากมีอยู่ ๓ นิกาย คือ นิกายไวษณพ นิกายไศวะ และนิกายศักติ

จากความเชื่อสู่ปฏิจจสมุตถของวรรณะ

เป็นที่ยอมรับกันว่า ขณะที่ยารยันอพยพเข้าสู่ลุ่มแม่น้ำคงคา ชาวอารยันได้รับอิทธิพลแนวคิดจากคนพื้นเมืองในเรื่องของชีวิตหลังความตายหรือชีวิตหน้า เมื่อถึงเวลานี้ชาวอารยันได้พัฒนาหลักความเชื่อออกมาเป็น ๓ ประการ คือ

๑. สัมสาระ (Samsara) การเวียนว่ายตายเกิด ในคัมภีร์ทางศาสนา รุ่งแรกๆ ของชาวอารยัน ยังไม่มีการอธิบายเรื่องราวของชีวิตหลังความตายไว้ชัดเจน แม้ว่าจะมีการกล่าวถึงอยู่บ้าง แต่ในคัมภีร์อุปนิษัท โดยเฉพาะพฤทธารันยกะอุปนิษัท (Bhṛadāranyaka Upaniṣad) ได้กล่าวถึงการเวียนว่ายตายเกิดไว้เป็นอันดับแรก โดยกล่าวว่า วิญญาณนั้นต้องเวียนว่ายตายเกิดต้องเดินทางไปสถานที่ต่างๆ แล้วจึงมาเกิดเป็นมนุษย์ในท้องของสตรีอีก ในขณะที่วิญญาณบางดวงอาจเกิดเป็นตัวหนอน แมลง นก เป็นต้น ความเชื่อเช่นนี้เชื่อกันว่าเป็นอิทธิพลของแนวคิดดั้งเดิมของอินเดีย อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้ในระยะแรกนั้นยังไม่เป็นที่นิยมแพร่หลายมากนัก จนกระทั่งประมาณศตวรรษที่ ๗ และ ๖ ก่อนคริสตกาลจึงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป

๒. กรรม (Karma) คำนี้เป็นภาษาสันสกฤต ในภาษาบาลีจะเรียกว่า สังสาระ ๒๕ ความเชื่อนี้เกี่ยวข้องกับการกระทำ (Deed) และผลของการกระทำ เชื่อว่าการกระทำมีผลต่อชีวิตหน้า ความเชื่อนี้ก็เช่นเดียวกับเรื่อง สัมสาระ คือ ค่อยพัฒนาขึ้นจากคนพื้นเมืองดั้งเดิมของอินเดีย ต่อมาภายหลังจะมีอิทธิพลต่อปรัชญาหลักๆ ของอินเดีย ดังปรากฏอิทธิพลในพุทธศาสนา ศาสนาฮินดู เป็นต้น

๓. โมกษะ (Moksha) การหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด เนื่องมาจากการเวียนว่ายตายเกิดที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่าทำให้มองเห็นว่า สภาพนั้นเป็นทุกข์น่าเบื่อหน่าย นับเป็นภัยต่อมนุษย์ จึงมีความคิดที่จะหาทางหลุดพ้นจากสภาพนั้น ด้วยการไปสู่สภาพที่หลุดพ้น (โมกษะ) จะพบได้ว่าศาสนาที่เด่นๆ ของอินเดียล้วนแล้วแต่พยายามชี้ให้หลุดพ้นจากสัมสาระทั้งสิ้น

ความเชื่อ ๓ ประการนี้ เชื่อว่าน่าจะมีอิทธิพลสำคัญต่อการจัดระเบียบทางสังคมของฮินดู ระบบวรรณะที่สมาชิกของระบบยอมรับความแตกต่างของสถานะทางสังคมนั้น เชื่อว่าสมาชิกของสังคมยอมรับกรรมของตน และหวังว่าหากทำตามหน้าที่ตามสถานะของตน ตนเองก็อาจจะบรรลุโมกษะหรืออย่างน้อยก็จะมีชีวิตหน้าที่ดีกว่าชีวิตปัจจุบัน นอกเหนือจากอินเดีย อันเป็นต้นกำเนิดของแนวคิดนี้แล้ว ยังพบอีกว่า ในดินแดนอื่นที่รับเอาอิทธิพลของอินเดียไปต่างก็ผูกพันกับแนวคิดนี้ทั้งสิ้น

บ่อเกิดของระบบวรรณะ

ความคิดเกี่ยวกับการแบ่งประชาชนออกเป็นชนชั้นต่างๆ กระทั่งพัฒนามาเป็นระบบวรรณะที่มีกฎเกณฑ์ข้อห้าม ข้อกำหนดที่ซับซ้อนนั้น ต้องใช้เวลานานนับปี จึงเป็นการยากหรืออาจจะเป็นไปไม่ได้เลยที่จะสืบย้อนให้เห็นกำเนิดที่แท้จริงและถูกต้องของระบบนี้ หลักฐานสำคัญที่ใช้ในการศึกษาเรื่องระบบวรรณะนี้กล่าวถึงต้นตอหรือกำเนิดของระบบวรรณะไว้น้อยมาก

ในคัมภีร์ฤคเวท ซึ่งถือว่าเป็นคัมภีร์ทางศาสนาที่เก่าแก่ที่สุด ระบุเรื่องราวของวรรณะไว้ว่า วรรณะทั้ง ๔ เกิดจากพระพรหม โดยพระพรหมสร้างวรรณะต่างๆ จากอวัยวะส่วนต่างๆ ของพระองค์เอง อันได้แก่ พราหมณ์สร้างจากพระโอษฐ์ กษัตริย์สร้างจากพระพาหา แพศย์สร้างจากพระโสณี (สะโพก) และศูทรสร้างจากพระบาท

มีการอธิบายความเพื่อกำหนดหน้าที่อาชีพของคนในแต่ละวรรณะ เช่น พราหมณ์เป็นนักบวช ครู กษัตริย์เป็นผู้ปกครอง แพศย์เป็นพ่อค้า ขวานา ขาวไร่ ศูทรเป็นผู้รับใช้คนในวรรณะอื่นๆ การจำแนกหน้าที่เช่นนี้ยังปรากฏ

พราหมณ์ถือเป็นวรรณะสูงสุด และเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมต่างๆ ให้แก่วรรณะอื่น

ในคัมภีร์ทางศาสนาเล่มอื่นๆ เช่น คัมภีร์มนูธรรมศาสตร์ คัมภีร์ปุราณะ มหา-
กาพย์รามายณะ และมหากาพย์ภารตะ แนวคิดหรือทฤษฎีการกำหนดระบบ
วรรณะข้างต้นสะท้อนให้เห็นความผูกพันของระบบสังคมกับพระเจ้า

ดังนั้น จึงมีความเชื่อว่า ระบบวรรณะเป็นธรรมะอย่างหนึ่งที่
พระเจ้าทรงสร้างขึ้น ซึ่งจะต้องคงอยู่ตลอดไป เปลี่ยนแปลงไม่ได้ สมาชิกของ
สังคมต้องทำตาม ‘ธรรมะ’ ที่พระเจ้าเป็นผู้กำหนดขึ้น และยังต้องรักษาระบบ
ไว้ด้วย

การแบ่งชั้นวรรณะชีวิตของชาวอินเดีย

เรื่องวรรณะนี้ในคัมภีร์ต่างๆ ของ힌ดูธรรมสอนไว้ว่า ผู้ที่ถือกำเนิด
มาเป็นมนุษย์ทุกๆ คนควรจะกระทำตนให้เป็นไปตามวรรณะที่ได้กำหนดไว้แล้ว
ถ้าทำได้เช่นนั้น การงานของเขาก็จะสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างสมบูรณ์และได้ผลดียิ่ง
ส่วนเรื่องการตัดสินวรรณะ เขามีวิธีสังเกตรู้ได้อย่างไรว่า ใครเป็นวรรณะใด
ตามคัมภีร์พระเวท ทั้งนี้โดยให้เทียบเคียงกับความเป็นไปเท่าที่เรารู้ประสบนัน
อยู่ในปัจจุบันในประเทศอินเดีย

วรรณะ ๔ ย่อมมีปรากฏอยู่ให้เห็นได้ในทั่วโลก ตั้งแต่สมัยโบราณ
กาลมาจนกระทั่งถึงบัดนี้ และย่อมจะยังมีอยู่แม้ในอนาคตอีกด้วย และเชื่อว่า
วรรณะทั้ง ๔ นี้ไม่มีใครจะสามารถลบให้หมดสิ้นไปจากโลกนี้ได้ ดังที่ได้แบ่งไว้
๔ ประเภท ดังนี้

๑. วรรณะพราหมณ์ (Brahmana) ได้แก่ ผู้ที่ยังความแพร่หลายให้
เกิดแก่วิทยาการด้านต่างๆ กล่าวคือ หากเขามีความชำนาญในวิชาหนึ่งวิชาใด
แล้วนำเอาวิชานั้นไปสอนหรือเผยแพร่ให้แก่ผู้อื่น ถือได้ว่าเขาเป็นครูอาจารย์
ในวิชาหนึ่งๆ จะเป็นวิชาจิตศาสตร์ นิติศาสตร์ ดาราศาสตร์ วิทยาศาสตร์
อักษรศาสตร์ หรือแพทยศาสตร์ก็แล้วแต่ ก็ต้องถือว่าเขาเป็นวรรณะพราหมณ์อยู่
พราหมณ์ถือว่าเป็นวรรณะที่สูงที่สุด เพราะเชื่อว่าพราหมณ์เกิดจากพระโอษฐ์ของ
พระพรหม มีหน้าที่ศึกษาทรงจำคัมภีร์พระเวท และเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมต่างๆ
ให้แก่วรรณะอื่นอีกด้วย

๒. วรณะกษัตริย์ (Kshatriya) ได้แก่ ผู้มีอาชีพเป็นทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ หรือตำรวจ ทั้งตำรวจภูธรและตำรวจนครบาล ฯลฯ เหล่านี้ถือว่าเป็นวรรณะกษัตริย์ทั้งสิ้น และผู้มีเกียรติสูงสุดในวรรณะนี้ก็คือพระเจ้าแผ่นดิน หรือพระมหากษัตริย์นั่นเอง กษัตริย์เป็นวรรณะรองลงมา เพราะเชื่อว่าเกิดจากพระพาหาของพระพรหม มีหน้าที่ในการปกครองและทำศึกสงครามขยายอาณาเขตและป้องกันเขตแดนของตน

๓. วรณะแพศย์ (Vaishya) ได้แก่ ผู้ที่มีความสนใจในทางการกสิกรรม ศิลปหัตถกรรมและพานิชยกรรม (การค้าขาย) ทุกประเภท เป็นวรรณะของคนส่วนมากในสังคม เชื่อว่าเกิดจากพระโสณี (สะโพก) ของพระพรหม

๔. วรณะศูทร (Sudra) ได้แก่ ผู้ที่ทำหน้าที่รับใช้ในกิจการงานทุกประเภท เป็นวรรณะต่ำที่สุด เพราะเชื่อว่าเกิดมาจากพระบาทของพระพรหม จึงต้องทำหน้าที่เป็นทาสและกรรมกรผู้รับจ้างทำงานต่างๆ ที่ต้องใช้แรงงานแบกหาม และต้องให้บริการแก่วรรณะอื่นๆ

นอกจากวรรณะทั้ง ๔ นี้แล้วยังมีกลุ่มชนพวกนอกวรรณะอีกพวกหนึ่งเรียกว่า 'จันทาล-Chandal' หรือ 'อธิศูทร - Adhisudra' เพราะเกิดจากการผสมกันข้ามวรรณะหรือคละวรรณะกัน คนกลุ่มนี้จึงเป็นที่รังเกียจของพวกวรรณะอื่นๆ พวกเขาจึงมีความเป็นอยู่ที่แร้นแค้นมาก มีความเชื่อว่าคนวรรณะชั้นสูงจะแตะต้องถูกเนื้อต้องตัวชนพวกนี้ไม่ได้ (Untouchables) เพราะถือว่าเป็นเสนียดจัญไรเป็นอย่างมาก

ท่านมหาตมา คานธี พยายามจะยกฐานะคนนอกวรรณะเหล่านี้ให้มีชีวิตความเป็นอยู่เท่าเทียมกับชนชั้นอื่น จึงเรียกชนเหล่านี้ว่า 'หริชน' แปลว่า 'บุตรพระเจ้า' แต่ก็ไม่ได้รับการยอมรับเท่าที่ควรนัก เรื่องวรรณะนี้ในคัมภีร์ต่างๆ ของ힌ดูธรรมได้สอนไว้ว่า ผู้ที่ถือกำเนิดมาเป็นมนุษย์ทุกๆ คนควรจะทำตนให้เป็นไปตามวรรณะที่ได้กำหนดไว้แล้ว ถ้าทำได้เช่นนั้น การงานของเขาก็จะสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างสมบูรณ์และได้ผลดียิ่ง

หลักการสังเกตและแนวความคิดเรื่องวรรณะในปัจจุบัน

ในอินเดียปัจจุบัน ปรากฏว่ามีหลักอยู่ ๒ ประการในการแบ่งวรรณะได้แก่

๑. หลักชนชาติ หมายถึง คนเกิดมาจากรวรรณะใดก็เป็นคนในวรรณะนั้น เช่น พ่อแม่เป็นวรรณะพราหมณ์ ลูกก็เป็นวรรณะพราหมณ์ไปด้วย ไม่ว่าจะมีลักษณะของความเป็นพราหมณ์อยู่ด้วยหรือไม่ก็ตาม

๒. หลักกรรมชาติ หมายถึง อาชีพหรือการกระทำของคนนั้น ๆ ไปตรงกับลักษณะของวรรณะใด ก็ให้ถือว่าคนคนนั้นเป็นวรรณะนั้น ๆ

เกี่ยวกับเรื่องวรรณะตามความเชื่อปัจจุบันนี้ ดังที่ตอบแล้วข้างต้น ก็ยังเป็นคำถามที่ผู้เขียนถูกถามบ่อยครั้งว่า จะรู้ได้อย่างไรว่า ใครอยู่วรรณะไหน? จึงได้สอบถามครูอาจารย์และเพื่อนผู้เปรี๊ยะปราดในเรื่องสิทธิมนุษยชนก็ได้รับคำตอบว่า มีวิธีสังเกตอยู่ ๓ วิธีด้วยกันคือ

๑. จากโคตรตระกูล หรือนามสกุลที่จะบอกเผ่าพันธุ์ที่มาที่ไปของวรรณะ

๒. จากหน้าตา การแยกแยะสีผิวที่ดี หรือหน้าตาก็จะบอกถึงถิ่นดั้งเดิมของคนคนนั้น

๓. จากอากัปกริยา ซึ่งจะแสดงออกจนรู้ซึ่งถึงลักษณะความเป็นคนดีมีชาติตระกูล

เกี่ยวกับเรื่องวรรณะในสังคมอินเดียปัจจุบันนี้ เมื่อกลางเดือนกุมภาพันธ์ ปี ๒๕๕๒ ที่ผ่านมา ผู้เขียนได้อ่านเจอข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์เข้ากับสถานการณ์เรื่องนี้พอดี จึงขอนำมาเพิ่มเติมเสริมอีกว่า

ในหนังสือพิมพ์ระบุว่า ได้มีนักเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชนกล่าวว่า ระบบการแบ่งชนชั้นวรรณะยังคงมีอยู่ในอินเดีย แม้จะมีการออกกฎหมายห้ามเลือกปฏิบัติมานานกว่า ๕๐ ปีแล้วก็ตาม คนกลุ่มวรรณะจัณฑาลคือกลุ่มที่ถูกรังเกียจ และถูกเลือกปฏิบัติมากที่สุดในสังคมอินเดียในขณะนี้ ประชากรอินเดียซึ่งมีอยู่ประมาณพันล้านคน เกือบร้อยละยี่สิบ หรือราว ๑๗๐ ล้านคน ถูกเรียกว่าจัณฑาล ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่อยู่นอกวรรณะของศาสนาฮินดู ที่มีอยู่ ๔

วรรณะ อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ เป็นต้นมา อินเดียถือว่าการเลือกปฏิบัติต่อคนกลุ่มนี้เป็นสิ่งผิดกฎหมาย แต่นั่นก็เป็นเพียงข้อบังคับที่อยู่ในแผ่นกระดาษ ยังไม่เกิดผลจริงในทางปฏิบัติ

คุณรัชนี ตีรัก นักเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิคนจัณฑาลในอินเดีย กล่าวว่า แม้กฎหมายเปลี่ยนไป แต่ความเชื่อของคนยังไม่เปลี่ยนแปลง มีเจตนาารมณ์ทางการเมืองที่จะให้ยุติการเลือกปฏิบัติต่อคนจัณฑาล แต่อคติที่มีต่อคนกลุ่มนี้ฝังรากลึก ไม่สามารถทำให้หมดไปได้ภายในเวลาไม่กี่ปี การสำรวจเมื่อไม่นานมานี้ พบว่า มีโรงเรียนรัฐบาลในอินเดียถึงร้อยละ ๓๘ ที่เด็กจัณฑาลต้องแยกโต๊ะรับประทานอาหารกับเด็กวรรณะอื่น และมีโรงเรียนถึงร้อยละ ๒๐ ที่เด็กจัณฑาลไม่ได้รับอนุญาตให้ดื่มน้ำร่วมแหล่งเดียวกับเด็กวรรณะอื่นๆ แต่ที่แย่ไปกว่านั้นก็คือเคยเกิดกรณีครูลงโทษนักเรียนจัณฑาลอย่างรุนแรง

ชายผู้หนึ่งกล่าวว่า เขาลาออกจากโรงเรียนเมื่อ ๓๘ ปีก่อน เพราะถูกลงโทษโดยการตีด้วยขาเก้าอี้ เพียงเพราะจ่ายค่าเล่าเรียนไม่ตรงเวลา ในขณะที่นักเรียนคนอื่นที่ทำแบบเดียวกับเขา แต่อยู่ต่างวรรณะกัน เพียงแค่ถูกดักเตือนเท่านั้น นอกจากนี้ นักเรียนจัณฑาลยังคงต้องนั่งอยู่หลังห้อง และไม่ได้รับการเหลียวแลจากครูผู้สอน

เขาเล่าต่ออีกว่า ร้านขายของชำในหมู่บ้านในอุดรประเทศไม่ยอมรับเงินจากมือโดยตรงของลูกค้าจัณฑาล และอีกหลายหมู่บ้านที่คนจัณฑาลถูกก่อกวนรังควานเมื่อสวมเสื้อผ้าใหม่ บางคนถูกบังคับให้หนีบกิ่งไม้ไว้ที่หลังเพื่อให้ช่วยลบลอยเท้าเวลาเดิน หรือแม้จะจัดงานแต่งงาน ก็ยังถูกรวรรณะอื่นที่อยู่หมู่บ้านเดียวกันกดดันให้เลิก

ครูผู้หนึ่งเล่าว่า ครอบครัวของเขาเตรียมจัดงานใหญ่โต แต่ทันทีที่เขาเดินออกจากบ้าน เพื่อไปหาลูกสาว ชาวบ้านบางคนที่อยู่ในวรรณะสูงกว่าออกมาด่าทอว่า วรรณะจัณฑาลไม่ควรมีพิธีแต่งงานที่เอิกเกริก แม้คนจัณฑาลยังคงถูกเลือกปฏิบัติอยู่ แต่ก็ยังคงมีการรณรงค์ตามหมู่บ้าน เพื่อให้คนกลุ่มนี้รู้สึกเชื่อมั่นว่าการศึกษาเป็นกุญแจสำคัญของความสำเร็จ

ทางด้านคุณรัชนีเปรยว่า แม้ประเทศอินเดียจะมีโครงการส่งยาน

อวกาศไปยังดวงจันทร์ แต่คนจันทาลก็ยังจมปลักอยู่กับอาชีพที่ใช้แรงงาน เช่น การล้างท่อระบายน้ำ ซึ่งแม้ว่าพวกเขาต้องการเปลี่ยนอาชีพ แต่ก็ยังคงถูกบังคับให้ทำงานประเภทนี้อยู่ต่อไป เพื่อเป็นการแก้ปัญหานี้ คุณรัชนีจึงเสนอให้อินเดีย ใช้ทรัพยากรเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้เข้าถึงคนที่ต้องการใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด เพราะในปัจจุบัน เทคโนโลยีนี้เป็นประโยชน์ต่อคนที่มีรายได้เปรียบอยู่แล้วในสังคม

สรุปความสำคัญเรื่องวรรณะ

จากข้อกำหนดเรื่องวรรณะนี้ จึงมีใช้กฎระเบียบทางสังคมที่เป็นเพียงข้อบังคับหรือข้อกำหนดทางหน้าที่ในสังคม หากแต่เป็นข้อกำหนดแห่งคุณค่าและความหมายของชีวิต สำหรับชาวอินเดีย แนวคิดเรื่องวรรณะของชาวอารยันได้กลายมาเป็นความเชื่อในเชิงโครงสร้างของสังคมอินเดีย ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และความสัมพันธ์กันในมิติอื่นๆ การศึกษาระบบความคิดเกี่ยวกับสังคมอินเดียจะพบว่า แหล่งความคิดที่สำคัญและเก่าแก่ที่สุดก็คือ คัมภีร์ทางศาสนา สังคมอินเดียที่ปรากฏเป็นระบบอย่างเช่นทุกวันนี้ก็คือ ผลผลิตทางความคิดของปราชญ์อินเดียตั้งแต่สมัยโบราณ

โครงสร้างของสังคมอินเดียปัจจุบันก็คือผลผลิตของอดีต คัมภีร์ทางศาสนาที่สำคัญ มีชื่อเสียงอันถือได้ว่าเป็นแหล่งบันทึกวิถีชีวิต ระบบสังคมของอินเดีย (โดยเฉพาะสังคมฮินดู) ได้แก่ วรรณคดีพระเวท คัมภีร์ปุราณะ สุตร ต่างๆ มหาภารตรามายณะและมหาภารตยุทธ รวมถึงคัมภีร์ภควัดคีตา คัมภีร์เหล่านี้เป็นแหล่งความคิดทางสังคมของอินเดีย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับระบบอาศรม ระบบวรรณะ ระบบครอบครัว ล้วนแล้วแต่เกิดจากความคิดที่บรรจุอยู่ในคัมภีร์เหล่านี้ทั้งสิ้น นอกจากนี้ก็ยังมีคัมภีร์มนูธรรมศาสตร์ ซึ่งบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับลัทธิ พิธีกรรม กฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม ซึ่งเป็นแหล่งความคิดที่ช่วยเสริมสร้างส่วนหนึ่งของระบบสังคมอินเดียด้วยเช่นกัน

นอกเหนือจากคัมภีร์ทางศาสนาของฮินดูแล้ว ในสมัยโบราณ พุทธศาสนาที่เคยรุ่งเรืองในอนุทวีปมาเช่นกัน พุทธศาสนามีแนวคิดเกี่ยวกับสังคม

เช่นเดียวกับฮินดู ในสมัยก่อนที่พุทธศาสนาจะเสื่อมถอยไปจากอนุทวีป กลุ่มชาวพุทธก็นับว่ามีบทบาทไม่น้อยต่อการสร้างระบบสังคมอินเดีย แต่ต่อมาภายหลัง ความเสื่อมถอยของพุทธศาสนาเป็นเหตุให้ความคิดทางสังคมของพุทธเสื่อมไปด้วย และนั่นเป็นเหตุผลว่า ‘ทำไมจึงยังมีการจัดแบ่งวรรณะอยู่ในปัจจุบันอีก’

ในคำสอนของพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าเอง แม้พระชาติจะเป็นชาวอินเดีย อยู่ในวรรณะกษัตริย์ พระองค์ไม่เคยบอกว่าคำสอนของพระองค์เพื่อชาวอินเดีย แต่เป็นคำสอนเพื่อมนุษยทั้งโลก พุทธธรรมไม่ได้ผูกขาดสัมปทานเพื่อวรรณะใดวรรณะหนึ่ง ดังพระพุทธพจน์ที่ตรัสว่า

‘น สัจจา วสโล โหติ น สัจจา โหติ พราหมणे. กัมมุนา วสโล โหติ กัมมุนา โหติ พราหมणे.’

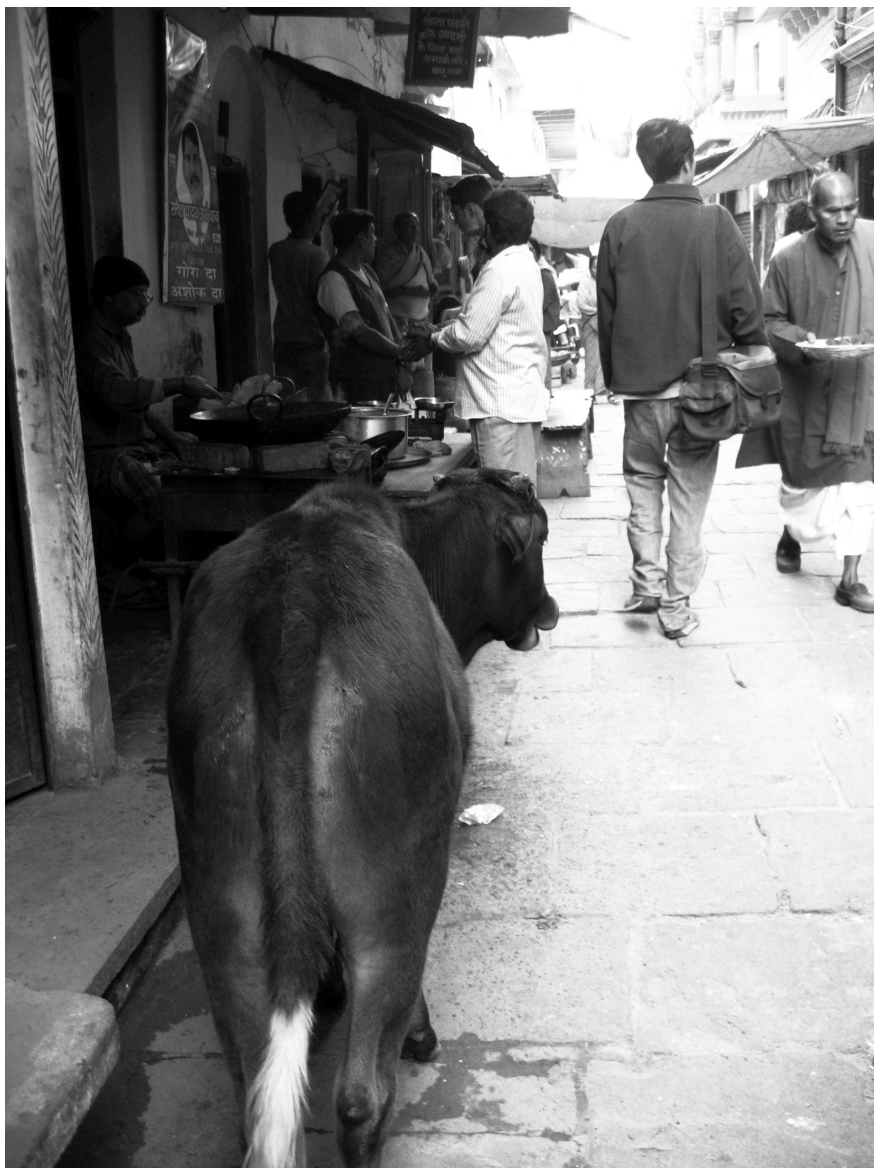
คนจะชั่วเพราะชาติตระกูลก็หาไม่ แต่ชั่วเพราะการกระทำ คนจะดีเพราะชาติตระกูลก็หาไม่ แต่จะดีเพราะการกระทำต่างหาก’

พออธิบายเรื่องราวเกี่ยวกับวรรณะจบ ครั้นจะพรรณนาต่อไปอีก เห็นที่จะเครียดเต็มทน ก็เลยหยุดพักวางไม้ค้ำชะหน่อย แล้วค่อยต่อเกี่ยวกับเรื่อง ‘วิถีชาวพุทธใหม่ในสังคมอินเดียปัจจุบัน’ ว่าด้วยเรื่องการต่อสู้ทางวรรณะที่ ดร. อัมเบดการ์ได้กระทำ และเป็นสิ่งที่มีคุณูปการมากต่อพระพุทธศาสนาในประเทศอินเดีย ด้วยการเป็นผู้นำชาวพุทธศูทรกว่า ๕ แสนคน ปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะ เหตุการณ์ตอนนี้เป็นเรื่องที่น่าสนใจมากทีเดียว...แต่ก็ขอจบไว้เพียงเท่านี้แหละ

จากนั้นก็มองไปดูญาติโยม แต่ละคนก็มีสีหน้าไม่ค่อยจะดีเท่าไรนัก จะเพราะเหตุใดก็มีอาจทราบได้ จนกระทั่งปรากฏโฉมโยมอุบาสกคนหนึ่ง ผู้กำลังอินกับสถานการณ์แบ่งแยก แข่งสี ตีกัน ไร้สมานฉันท์เหมือนบางประเทศ เข้ามาถามเพื่อเสริมเพิ่มรสชาติในวรรณะกล่าวว่า

“พระคุณเจ้าสังกัดสีแดงหรือเหลืองครับ?”

“โอ้...พระพุทธเจ้าช่วย เอ่อ! คือว่า “วันนี้...พระไม่วาง...ศาสนิก ข้างหน้ายังรออยู่ อาตมาขอตัวไปก่อนนะโยม”

เป็นเรื่องปกติที่พบว่าเดินตามตรอกซอกซอย
อย่างอิสระในประเทศอินเดีย

เหตุใดชาวอินเดีย จึงบูชาร้ว?

“มีเรื่องแปลก ๆ ฉบับแคววิทยามาเล่าให้ญาติโยมฟังก่อนเข้าเรื่อง ไม่น่าเชื่อว่ายุคอินเดียในปัจจุบัน ซึ่งไฮโซด้วยเทคโนโลยีและไอทีอันดับต้น ๆ ของโลก พี่เขากำลังพากันคิดผลิตเครื่องตี๋มทรงพลังแข่งกับกระตังแดง ลิโพวตันดี เอ็มร้อย ห้าสิบกับบ้านไทยเมืองพุทธธานะ เขาจะผลิตอะไรรู้มั๊ยโยม?”

“ไม่รู้ค่ะ”

“อินเดียกำลังจะผลิตเครื่องตี๋มยี่ห้อใหม่ ซึ่งทำจากเยี่ยววัว”

“โอ้หยา...จริงหรือเปล่าท่าน?”

“อย่าเพิ่งโยม...พูดถึงของประเภทนี้ไม่ได้ เดี่ยวคอเครื่องตี๋มแบบไทย บางคนในรถจะเปรี้ยวปากน้ำลายไหลชะก่อน คือยังงี้ท่านทั้งหลาย ฟังหูไว้หูนะ อย่าเพิ่งเชื่อ เพราะอะไรแปลก ๆ พี่เขกทำได้ทั้งนั้นแหละ ตามข่าวเล่าว่า ขบวนการชาตินิยมฮินดูในอินเดียแจ้งว่า กำลังผลิตเครื่องตี๋มอย่างใหม่ด้วยเยี่ยววัว

จนจะสำเร็จอยู่แล้ว บางทีอาจนำออกจำหน่ายได้ตอนปลายปีนี้

“หนังสือพิมพ์รายวัน เดอะไทมส์ ฉบับยักษ์แผนการกระจายงานข่าวว่า หน่วยคุ้มครองวัวของราชตฤณ สวายามเสวก สิงห์ อันเป็นกลุ่มชาตินิยมฮินดู แก่แก่ที่สุดของอินเดียเป็นผู้ผลิตเครื่องมือห้อยดั่งกล่าว โดยให้ชื่อว่า ‘น้ำวัว’ ขณะนี้กำลังอยู่ในระหว่างการทดลองในห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์อยู่ รับประกันได้ว่า ไม่ต้องห่วงว่าจะมีกลิ่นเหมือนเยี่ยว ตรงกันข้าม มันน่ากินทีเดียวละ จะเป็นประโยชน์แก่ร่างกาย ไม่เหมือนกับพวกน้ำอัดลมทั้งหลาย และปราศจากพิษโดยสิ้นเชิง

“แหล่งข่าวยังกล่าวอ้างอีกว่า เยี่ยววัวมีสรรพคุณรักษาโรคต่างๆ ได้หลายโรค ตั้งแต่โรคตับ โรคอ้วน ไปจนถึงมะเร็ง...นะโยม ถ้าใครสนใจก็ลองชิมไว้ละ กลับเมืองไทยจะได้เอาไปฝาก เพื่อเป็นการฉลองศรัทธา จะให้โยมชิมก่อนนะ...บรียยย เจริญพร”

เข้าเรื่องวัวกันดีกว่านะ ภาพสะท้อนตาระหว่างเส้นทางบุญก่อให้เกิดคำถามสะท้อนปัญญาอยู่เนืองๆ คือ

‘ท่านคะ ทำไมชาวอินเดียจึงนำขี้วัวมาทำเป็นแผ่นกลมๆ แปะติดข้างฝาบ้าน ดากข้างบ้านริมชานเรือน?’

‘ท่านครับ ทำไมชาวอินเดียจึงเคารพวัวกันจัง?’

‘พระเจ้า! ทำไมเดินทางไกลไกล ณ ที่ไหนก็เห็นแต่วัวเดินพล่าน? เสมือนเป็นเทศกิจจวดไก่นักเลงโตตามตรอกซอกซอยทั้งนอกบ้านในเมืองทั้งนั้นเลย’

‘ท่าน! ทำไมรัฐบาลไม่จัดโซนนิ่งให้วัวอยู่เป็นหลักแหล่ง?...ทำไม? ทำไม? ทำไม?’

เจริญพร นี่แหละ...ที่มาของคำถามที่ญาติโยมหมั่นถามกันซะเหลือเกิน ขณะเดินทางไปไหว้พระตามสังเวชนียสถาน ๔ ตำบล จึงเกิดภาพสะท้อนในใจว่า ทำไมชาวพาราการตะจึงได้พรรณนาถึงคุณค่าของวัวซะเหลือเกิน กลับมาก็เลยสืบค้นหาข้อมูลความเชื่อกับความจริง เพื่อนำมาเผยแพร่สู่แฟนคลับทั้งหลาย พอคลายสงสัย สรุปสาเหตุหลักๆ ได้ว่า

วัวมีความสำคัญมาแต่สมัยโบราณ วัวเปรียบดังมารดา มีคุณมากมายต่อมนุษย์ ช่วยให้สุขภาพดีและมีชีวิตที่ยืนยาว กล่าวกันในคัมภีร์อัคนิปุราณะว่า วัวนั้นเป็นสัตว์บริสุทธิ์ เป็นสัตว์มงคล การเลี้ยงวัว ต้องดูแลเอาใจใส่อย่างดี การให้วัวกินหญ้าที่ดี ให้ดื่มน้ำที่ดี อาบน้ำให้วัวดี เป็นกิจที่ควรสรรเสริญยกย่อง มูลปัสสาวะวัวยังมีคุณสมบัติเป็นยามากมายหลายอย่าง น้ำนม เนยแข็ง เนยข้น เนยเหลว สิ่งเหล่านี้ใช้ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

ผู้ที่ให้อาหารแก่วัวแค่คำเดียวก่อนจะกินข้าวเอง จะเข้าถึงสวดิสวรรค์ อีกทั้งผู้ที่บริจาควัวเป็นทานจะได้บุญทั้งครอบครัว ที่แห่งใดมีวัวอาศัยอยู่ ที่แห่งนั้นถือว่าบริสุทธิ์ การได้สัมผัสและดูแลวัวถือว่าได้ชำระบาป

วัวในความเชื่อของชาวฮินดูถือว่า เป็นสัตว์ที่ได้รับความเคารพเป็นพิเศษเท่าๆ กับพระมารดาและเทวดาทีเดียว ชาวฮินดูเชื่อกันว่า ภายในตัววัวนั้นมีเทพเจ้าและเทวดาสงสถิตอยู่ การเคารพบูชาวัวจึงถือว่า เป็นหน้าที่ควรทำ และวัวยังเป็นสัตว์สำคัญในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนาอีกด้วย

อีกคัมภีร์หนึ่งกล่าวว่า การบริจาควัวเป็นทานจะช่วยให้มีความสุข และก้าวสู่สวดิสวรรค์หลังจากตายไปแล้ว เพียงแต่การได้สัมผัสทางวัวจะช่วยให้ข้ามพ้นแม่น้ำไวตารินีและเข้าถึงโลกสวรรค์ในที่สุด

ในคัมภีร์อาถรรพเวทระบุว่า วัวนั้นเป็นมารดาของเทพธรรส เป็นลูกสาวของวสุส เป็นน้องสาวของพระสุริยะ วัวเป็นคลังแห่งเนยเหลว เปรียบเหมือนดั่งน้ำทิพย์รส สวัสดิการความร่มเย็นเป็นสุขของคนบนโลกนี้เกิดขึ้นมาจากวัวทั้งนั้น หลังวัวเปรียบดังคัมภีร์ฤคเวท ลำตัวเสมือนคัมภีร์ยชุรเวท ปากวัวเปรียบกับคัมภีร์สามเวท คอวัวดังเทพธิดาประจำบ้าน ความอ่อนโยนและขนตัวที่อ่อนนุ่มของวัวดังบทสวดมนต์ทั้งหลาย อูจจาระและน้ำปัสสาวะของวัวให้สันติและความมีสุขภาพดีแข็งแรง สถานที่ที่มีวัวอาศัยอยู่จะไม่ว่างเว้นหรือปราศจากความสุข บุญ วัวยังช่วยให้มีความสุขอีกมากมาย

ในคัมภีร์มหาภารตะระบุไว้ว่า การบริจาควัวเป็นทานทำให้กลายเป็นแม่โคกามธนู คุณความดีของวัวจะกลับตอบสนองแก่ผู้ให้ทานในโลกหน้า

ชาวฮินดูเชื่อว่าวรมิเทพเจ้าและเทวดาสังสถิตอยู่
นอกจากนี้ว้วยังเป็นสัตว์พาหนะของพระศิวะ

ด้วยความดีของวัวจะปกป้องผู้บริจาคทานไม่ให้ตกที่ขั้วและนรกขุมมืด ความดีของวัวเสมือนลมห่วงกันและนำพาเรือให้กลับคืนจากการอัปปาง และช่วยควบคุมทางเสือให้ผ่านทะเลแห่งชีวิตที่กว้างใหญ่ ความดีของวัวเหมือนกับบทธวดมนต์ที่เป็นตัวยามาเชื้อโรค และเช่นเดียวกับการบริจาควัวเป็นทาน จะช่วยปกป้องผู้ให้ทานให้พ้นจากบาปทั้งหลาย

ที่กล่าวมาทั้งหมด เป็นความเชื่อในความดีของวัว น่าอิจฉาแม่วัวจริงๆ มีนาละชาวอินดูจึงรักและเคารพดูแลกันดีเหลือเกิน ก็เพราะคัมภีร์ได้พรรณนาไว้เช่นนี้เอง

ย้อนมาศึกษาในคัมภีร์มีลิตปัญหาของพระพุทธศาสนา ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของโคไว้ ๔ ประการ คือ

๑. ไม่ละคอกอันเป็นที่อยู่ของตน
 ๒. แยกแต่แยกไว้ ลากเดินแยกไปบ้าง หนักบ้าง
 ๓. ใช้ฟันเคี้ยวกินหญ้า อิ่มหนาแล้วก็ดื่มน้ำ
 ๔. เมื่อเจ้าของฝึกหัดให้ทำท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็ทำตามทุกอย่าง
- เปรียบบุคคลผู้ประกอบด้วยคุณสมบัติ ๔ ประการ คือ
๑. ไม่ละโอกาสของตน หมั่นพิจารณาเนื่องๆ ว่า กายนี้ไม่เที่ยง มี

อันแปรปรวนและแตกทำลายไปเป็นธรรมดา

๒. สมาทานพรหมจรรย์ไว้ ประพฤติพรหมจรรย์ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ สิ้นเชิงตลอดชีวิต ด้วยสุขบ้างทุกข์บ้างต่างๆ ณะกัน

๓. รับโอวาทานุศาสน์ของอาจารย์และอุปัชฌายะด้วยพอใจรักใคร่ เลื่อมใสแล้วตั้งใจฟังธรรม

๔. ตั้งใจรับโอวาทานุศาสน์ของกัลยาณชนทุกชั้นทั้งที่เป็นภิกษุพุนเถระ ปุณฺหนุม ปุณฺกลาง ทั้งที่เป็นคฤหัสถ์ อุบาสก อุบาสิกา

กะเทาะเปลือกความเชื่อกับความจริงจากคัมภีร์ของภารตชนคนอินเดีย แล้วคงจะทราบว่ ทำไมเขาจึงรักและบูชาวัว อย่างว่าแต่ยกเลิกโยม...พระธรรมทูตไทยที่อินเดียก็พลอยได้อานิสงส์ของความเชื่อเหมือนกัน

ดังเรื่องเคยเกิดขึ้นว่า คนงานแขกนิมนต์พระสงฆ์ไทยไปเจริญพุทธมนต์

เพื่อสืบทอดอายุให้แม่ เขาก็ไม่บอกหรือกันว่าแม่อะไร

พระก็ถามว่า “มาตาคีพิมานแฮ?”

แขกก็ตอบว่า “จู้กแฮ”

เห็นท่าว่าจจะแฮๆ แ่นๆ แหละงานนี้

แขกเห็นพระไทยมีสมณสาธูปดงาม คงจะมีมนต์ศักดิ์สิทธิ์แสดงฤทธิ์ได้จริง พระก็ห่มจีวร พาดสังฆาฏิ แบกตาลปัตรเต็มยศไปสวดมนต์ให้พอไปถึงบ้านงาน พระก็ถามหามาตาคี (แม่) ที่ไม่สบาย อยู่ที่ไหน ให้นำแม่มาหน้าบริเวณพิธีด่วน กันเตจี (พระ) ท่านจะได้ผูกสายสิญจน์ต่อข้อมือสวดสืบทอดให้...ยัญลีกะโร (เร็วๆ หน่อย)

แขกก็ตอบว่า “รอเดี๋ยวนะ...กันเตจีจ๋า แม่อีฉานตัวหญ่ายย เคลื่อนไหวยากกก”

พระก็คิดวกไว่ก่อน เพราะผู้หญิงอินเดียส่วนมากตัวใหญ่ ล้มป่วยลงคงต้องหามกันมาแน่ๆ ประมาณนั้น โยมเอ๋ย...ตาลปัตรกลับด้านกลายเป็นว่าแม่ที่มากลับกลายเป็นแม่วัวชะนี

เฮ้อ! การกิจพระธรรมทูตไทยในอินเดีย เอาไงดีละ...ครั้นจะถอย ก็เกรงจะเสียชื่อเสียงไทย ก็เลยจำเป็นต้องสวดมนต์ให้ อย่างน้อยก็คิดว่า ‘แขกเขาเห็นค่าคุณของแม่วัว เราก็เห็นแก่ค่าผ้ากาสาพัตรของพระพุทธเจ้าละกัน’

วันนั้นก็เลยสืบทอดอายุให้แม่วัว เปิดหาพระสูตรพระปริตรสวดต่ออายุวัวแทบไม่เจอ ได้แต่ภาวนาท่องในใจดังๆ ว่า “สัพพะทุกข์ สัพพะโศก สัพพะโรค สัพพะภัย สัพพะเคราะห์ (?) เสนียดดด...จิงไร”

เจริญพร